

พระไตรปิฎกศึกษา

บรรยาย โดย

- อ.บุญเตือน ทรัพย์เพชร
- วุฒิกการศึกษา
 - ป.ธ.๙
 - ป.โท คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริการองค์การ
มหาวิทยาลัยเกริก

ติดต่อประสานงาน

- ฝ่ายกิจการนิสิต

เบอร์โทรศัพท์ 088-1568191

การทำรายงาน

- เขียนเว้นบรรทัด ๒๐ หน้ากระดาษ
- เขียนไม่เว้นบรรทัด ๑๐ หน้ากระดาษ

รายงานแบบฝึกหัดท้ายบท

นำเสนอ

อาจารย์บุญเตือน ทรัพย์เพชร

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชา พระไตรปิฎกศึกษา

คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดตาก

ภาคการศึกษาที่ ๑ / ๒๕๕๕

คำนำ

ข้อความ

.....

.....

.....

.....

๓ กันยายน ๒๕๕๕

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

บทที่ ๑

หน้า

๑

สรุป

๑๕

บรรณานุกรม

๑๖

บรรณานุกรม

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกศึกษา.**

สำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกับกองวิชาการ,

กรุงเทพฯ. ๒๕๕๒

จำลอง เดชอุดม. จิตวิทยาทั่วไป. วัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ; ๒๕๕๐.

_____. จิตวิทยาเบื้องต้น. วัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ; ๒๕๕๒

๑๔ ก.ย. ๕๖

- ส่งรูปเล่มรายงาน
- นำเสนอรายงาน

พระไตรปิฎกภาษาไทย

ฉบับมพจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เฉลิมพระเกียรติ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

พุทธศักราช ๒๕๓๙

พระไตรปิฎกและอรรถกถา
แปล

พระวินัยปิฎก
จุลวรรค
ภาค ๒

ฉบับพิมพ์ถวายวัดสวนกุหลาบ

พระไตรปิฎก

ฉบับสำหรับประชาชน

ตอน ว่าด้วยพระสูตร

เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา
๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

NABON PHOTO

by sherrygumacandilip.com/stockphoto/stockphoto.com
copyright 2018 by nabon photo

มคตยา วิมุตติญาณทศสเนน สโม นาม นตฺถิ.

คัม อวตมภาพจักโคตัสสซึ่งมาตุคุณปฏิการกถา ว่าด้วยพระ
เจ้าตอบแทนคุณมารดา ให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้สดับ
สมควรแก่เวลา

ความตามอรรถกถาแห่งมหาปนิพพานสูตร คัมภีร์สุมังคลวิดา

สันว่า เมื่อสมเด็จพระ
ทรงเจ้าพระมาอยู่ที่คัม
จักทรงกลับไปกรุงสา
ที่พระเชตะวันมหาวิห
ในกาลครั้งนั้น

พระศาสดาเจ้าพระมาอยู่ที่คัม
จักทรงกลับไปกรุงสา
ที่พระเชตะวันมหาวิห
ในกาลครั้งนั้น

NABON PHOTO

by deepingpramuan@gmail.com, www.nabonphoto.com
copyright 2009 by nabonphoto.com

NABON PHOTO

ALL RIGHTS RESERVED. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or by any information storage and retrieval system, without prior written permission from Nabon Photo.

พระไตรปิฎก คืออะไร

พระ + ไตร + ปุณฺณ

รายละเอียดรายวิชา

- หลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต
- หมวดวิชา แกนพระพุทธศาสนา
- รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๔๗
- หน่วยกิต ๒ (๒-๐-๔)
- ชื่อวิชา พระไตรปิฎกศึกษา

วัตถุประสงค์รายวิชา

- รู้กำเนิด ความเป็นมาและพัฒนาการ
- เข้าใจจำแนกโครงสร้างและเนื้อหา
- ตระหนักถึงคุณค่าในการสืบทอด
- ตีความเนื้อหาสาระ
- ประยุกต์ใช้ได้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

- บรรยาย
- อภิปราย
- ค้นคว้า
- รายงาน

การประเมินผล

• จิตพิสัย	๑๐ คะแนน
• รายงาน	๑๐ คะแนน
• สอบกลางภาค	๒๐ คะแนน
• สอบปลายภาค	๖๐ คะแนน
• รวม	๑๐๐ คะแนน

บทที่ ๑

ความเป็นมาและพัฒนากา

- บอกความเป็นมาของพระไตรปิฎกได้
- อธิบายความหมายความสำคัญได้
- อภิปรายพัฒนากาของพระไตรปิฎกได้

กำเนิดและความเป็นมา

- กำเนิดพระพุทธเจ้า
- กำเนิดพระธรรม
- กำเนิดพระวินัย
- กำเนิดพระอภิธรรม

พัฒนาการของพระไตรปิฎก

- พัฒนาการคำสอนสมัยพุทธกาลตอนต้น
- พัฒนาการคำสอนสมัยพุทธกาลตอนกลาง
- พัฒนาการคำสอนสมัยพุทธกาลตอนปลาย
- พัฒนาการคำสอนสมัยหลังพุทธกาล

บุคคล ๔ จำพวก

๑. อุกฤษฏัตัญญ ดอกบัวพ้นน้ำบาน
แล้ว

๒. วิปจิตัญญ ดอกบัวเสมอน้ำ

๓. เนยยะ ดอกบัวใต้น้ำ

๔. ปทปรมะ ดอกบัวใต้โคลน

मुखपाङ्ख

- คำสั่งสอนมิได้บันทึกเป็นลาย
ลักษณ์อักษร ใช้วิธีการจด
จำเป็นหลัก ซึ่งเรียกว่า

मुखपाङ्ख

พรหมจรรย์

- ในขณะที่ยังทรงมีพระชนม์อยู่นั้น
คำสั่งสอนของพระองค์เรียกว่า
พรหมจรรย์
- พระธรรม หรือ พรหมจรรย์

ัมมจักกัปปวัตตนสูตร

๒ อย่างนี้ บุคคลต้องระวัง

- กามสุขัลลิกานุโยค
- อตตกิลมณานุโยค

มัชฌิมาปฎิปปทา

- ก่อให้เกิดจักขุ หมายถึง
ปัญญาจักขุ

เอหิภิกขุอุปสัมปทา

พระธรรมวินัย

- พระธรรมวินัย จนกระทั่งมีการทำสังคายนา คือมีการชำระตรวจสอบรวบรวมคำสั่งสอนไว้เป็นหมวดหมู่แล้วจึงเกิด พระไตรปิฎก ขึ้นในภายหลังต่อมา

ประเภทของพระไตรปิฎก

- ๑. **พระวินัยปิฎก** ว่าด้วยวินัยหรือศีลของภิกษุและภิกษุณี
- ๒. **พระสุตตันตปิฎก** ว่าด้วยพระธรรมเทศนาทั่ว ๆ ไป มีนิทานชาดกประกอบ
- ๓. **พระอภิธรรมปิฎก** ว่าด้วยธรรมล้วน ๆ หรือธรรมที่สำคัญ ไม่มีนิทานชาดกประกอบ

พระเถระ ๔ รูป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นมาแห่งพระไตรปิฎก คือ

- ๑. **พระอานนท์** ผู้เป็นพระอนุชา (ลูกพี่ลูกน้อง) และเป็นผู้อุปัฏฐากรับใช้พระพุทธเจ้า ในฐานะที่ทรงจำพระสูตรต้นตอปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก
- ๒. **พระอุบาลี** ผู้เชี่ยวชาญชาดกพระวินัย ในฐานะที่ทรงจำพระวินัยปิฎก

- ๓. พระโศณกุฎติกัณณะ ผู้เคยท่องจำบางส่วนแห่งพระสุตตันตปิฎก และกล่าวข้อความนั้นแบบปากเปล่า ในที่เฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า ได้รับสรรเสริญว่าทรงจำได้ดีมาก ทั้งสำเนียงที่กล่าวข้อความออกมาก็ชัดเจนแจ่มใส เป็นตัวอย่างแห่งการท่องจำในสมัยที่ยังไม่มีการจารึกพระไตรปิฎกเป็นตัวหนังสือ

- ๔. พระมหากัสสปะ เป็นผู้ริเริ่มการทำสังคายนา
จัดระเบียบพระพุทธรวจนะให้เป็น
หมวดหมู่ ในข้อนี้ย่อมนโยงไปถึงพระพุทธเจ้า พระสารี
บุตร และพระจุนทะน้องชาย
ของพระสารีบุตร ซึ่งเคยเสนอให้เห็นความสำคัญ
ของการทำสังคายนา คือจัดระเบียบ
คำสอนให้เป็นหมวดหมู่

คำถามท้ายบทที่ ๑

- พระไตรปิฎกมีกำเนิดและความเป็นมาอย่างไร
- จงอธิบายความหมายและความสำคัญของพระไตรปิฎก
- พัฒนาการของพระไตรปิฎกแบ่งเป็นกี่ตอน อย่างไรบ้าง
- ในสมัยพุทธกาลมีการรักษาและสืบทอดพระธรรมวินัยอย่างไร
- พระไตรปิฎกมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร

บทที่ ๒

โครงสร้างและเนื้อหาสาระ

- จำแนกโครงสร้างพระไตรปิฎก
- บอกเนื้อหาสาระโดยย่อพระวินัยปิฎก
- บอกเนื้อหาสาระโดยย่อพระสุตตันตปิฎก
- บอกเนื้อหาสาระโดยย่อพระอภิธรรมปิฎก

โครงสร้างของพระไตรปิฎก

- พระวินัยปิฎก
- พระสุตตันตปิฎก
- พระอภิธรรมปิฎก

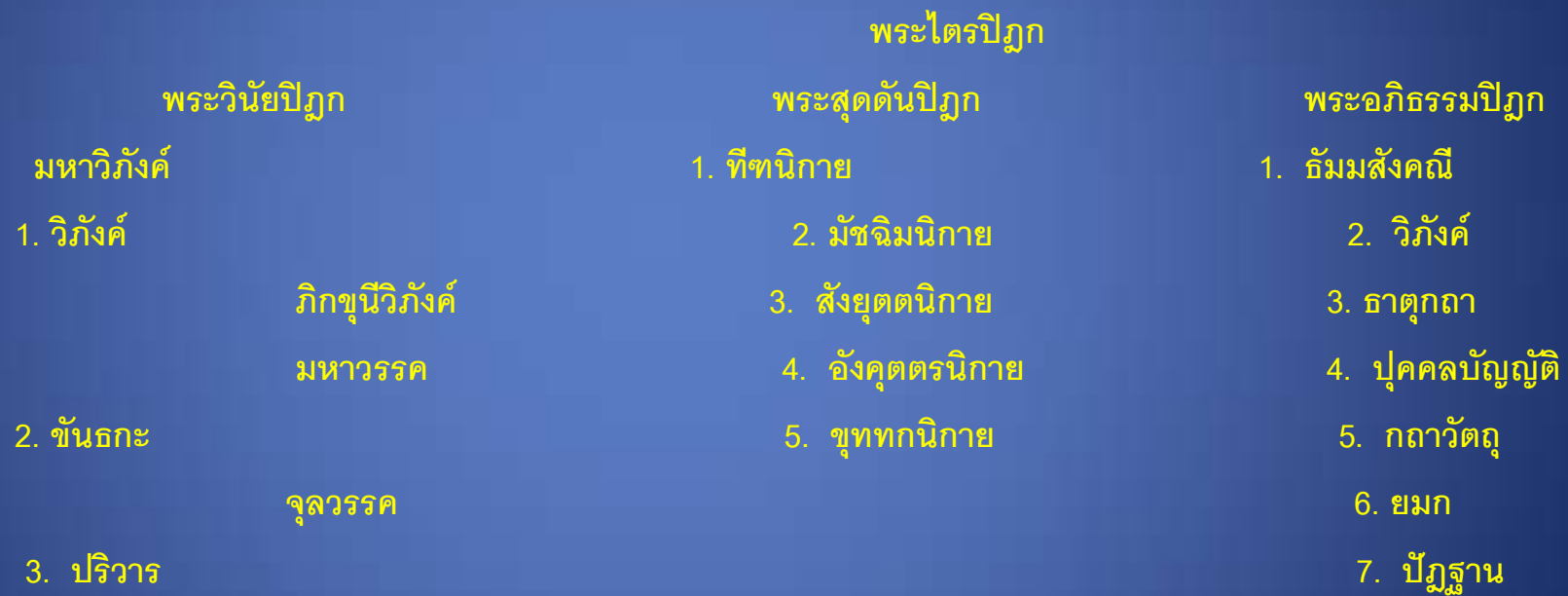
พระไตรปิฎก ๔๕ เล่ม

- พระวินัยปิฎก ๑ - ๘
- พระสุตตันตปิฎก ๙ - ๓๓
- พระอภิธรรมปิฎก ๓๔ - ๔๕
- ๒๒,๓๗๕ หน้า / ๒๔,๓๐๐,๐๐๐ ตัวอักษร

๘๔,๐๐๐ ธรรมขันธ์

- พระวินัยปิฎก ๒๑,๐๐๐ ธรรมขันธ์
- พระสุตตันตปิฎก ๒๑,๐๐๐ ธรรมขันธ์
- พระอภิธรรมปิฎก ๔๒,๐๐๐ ธรรมขันธ์

แผนผังพระไตรปิฎก

พระพุทธพจน์แม่ทั้งหมดมีอย่างเดียว คือ วิมุตติรส

พระพุทธพจน์แม่ทั้งหมดมี ๒ อย่าง คือ

- ๑) วินัย
- ๒) ธรรม

คำสอนของพระพุทธเจ้า มี ๓ อย่าง คือ
(หน้า ๕๑)

ปฐมพุทธพจน์

มัชฌิมพุทธพจน์

ปัจฉิมพุทธพจน์

มี ๓ อย่าง อีกแบบหนึ่ง

- ๑) งามและไพเราะในเบื้องต้น
- ๒) งามและไพเราะในท่ามกลาง
- ๓) งามและไพเราะในเบื้องปลาย

มี ๓ อย่าง อีกแบบหนึ่ง คือ ปิฎก

๑) พระวินัยปิฎก

๒) พระสุตตันตปิฎก

๓) พระอภิธรรมปิฎก

มี ๕ อย่าง ได้แก่ นิกาย

๑) ทิฆมินิกาย

๒) มัชฌิมนิกาย

๓) สัจยุตตินิกาย

๔) อังคุตตรนิกาย

๕) ขุททกนิกาย

มี ๘ อย่าง ได้แก่องค์ ๘ คือ

- ๑. สุตตะ เป็นคำสอนประเภทร้อยแก้วล้วน ในอรรถกถาอธิบายไว้ว่า ได้แก่ อุกโกตวิภังค์(ปาติโมกข์ทั้งสองฝ่าย) จันธกะ บริวาร นิเทศ และพระสูตรในสุตตนิบาตรวมทั้งสูตรอื่นๆ ที่ไม่มีชื่อกำกับว่า”สูตร” ด้วย

๒.เคยยะ

- เคยยะ เป็นคำสอนประเภทร้อยแก้วผสมร้อยกรอง หมายถึงเอาพระสูตรที่มีคาถาทั้งหมด โดยเฉพาะสคาถาวรรคสังยุตตนิกาย

๓.เวैयाकरणะ

- เวैयाकरणะ เป็นคำสอนประเภทที่เป็น
อรรถาธิบายโดยละเอียดเป็นร้อยแก้วล้วนๆ เช่น
พระอภิธรรมปิฎก พระสูตรที่ไม่มคคาถา และ
พระพุทฺธพจนอื่นที่ไม่นับเข้าในองคฺ ๘ ข้อที่
เหลือ

๔.คาถา

- คาถา เป็นคำสอนประเภทร้อยกรองล้วน
เช่น ธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา และ
คาถาล้วนในสุตตนิบาตที่ไม่มีชื่อกำกับว่า
“สูตร”

๕.อุทาน

- อุทาน เป็นคำสอนประเภทที่เปล่งขึ้นจากแรงบันดาลใจของพระพุทธเจ้า และพระสาวกส่วนมากจะเป็นบทร้อยกรอง

๖. อิติวุตตกะ

อิติวุตตกะ เป็นคำสอนประเภทคำอ้างอิง ที่
ยกข้อความที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ มาอ้างอิง
เป็นตอนๆ ได้แก่ พระสูตรสั้นๆ ๑๑๐ สูตร ที่
ขึ้นต้นด้วยคำว่า “วุตตํ เหนติ ภควตา”

๗. ชาตกะ (ชาดก)

- ชาตกะ (ชาดก) เป็นคำสอนประเภทนิทานชาดก หรือเรื่องราวในชาติปางก่อนของพระพุทธเจ้า ขณะเป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีอยู่

๘. อัปภูตธรรม

- อัปภูตธรรม เป็นคำสอนประเภทเรื่องอัศจรรย์เกี่ยวกับ พระพุทธเจ้า และพระสาวกทั้งหลาย เช่น พระพุทธองค์ สมัยอยู่ในพระครรภ์พระนางสิริมหามายา นั่งสมาธิผินพระพักตร์ออกมาทางด้านหน้าพระอุทร ไม่แปดเปื้อน ด้วยมลทินพระครรภ์ เหมือนทารกธรรมดาทั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องอัศจรรย์เกี่ยวกับพระโพธิสัตว์ เป็นต้น

๕. เวทวลละ

- เวทวลละ เป็นคำสอนประเภทคำถาม-คำตอบ แปลว่า ได้ความรู้ความปลื้มใจ หมายถึง ผู้ถามได้ความรู้ความปลื้มใจแล้ว ก็ถามต่อไปเรื่อยๆ

มี ๘๔,๐๐๐ อย่างได้แก่ พระธรรมชั้น

ลักษณะแห่งพุทธวจนะ (หน้า 53)

คำสอนของพระพุทธเจ้ากระจายอยู่ในพระไตรปิฎก พระ
อรรถกถาจารย์ได้ประมวลลักษณะพุทธพจน์ไว้ ๑๖
ประการ คือ

๑) ทำให้เกิดศรัทธา

๒) ทำให้เกิดปัญญา

๓) พร้อมด้วยอรรถกถา

๔) พร้อมด้วยพยานะ

๕) มีบทง่าย

๖) มีความหมายลึกซึ้ง

๗) สบายหู

๘) มีความหมายจับใจ

๙) ไม่ยกตน

๑๐) ไม่ข่มผู้อื่น

๑๑) เยือกเย็นด้วยกรุณา

๑๒) ปล่อยแผ้วด้วยปัญญา

๑๓) เป็นไปตามหลักธรรมนารี้นรมย์

๑๔) น้าขบคิด

๑๕) ฟังได้ง่าย

๑๖) นำไปปฏิบัติได้

คำว่า ”อิทธิธรรม” น. ๕๖

- อิทธิ ศัพท์ ใช้ในความหมาย
 - เจริญ — วุฑฒิ
 - มีความกำหนดหมาย — สลักขณา
 - อันบุคคลบูชา — ปูจิต
 - อันบัณฑิตกำหนดตัด — ปริจฉินน
 - อันยิ่ง - อธิก

คำอธิบาย “อภิ” ศัพท์ของพระพุทธโฆษาจารย์

- สรุปล อภิธรรม ได้ ๕ ความหมาย คือ

๑) ธรรมอันเจริญ

๒) ธรรมมีความกำหนดหมาย

๓) ธรรมอันบุคคลบูชา

๔) ธรรมอันบัณฑิตกำหนดตัด

๕) ธรรมอันยิ่ง

บทที่ ๕ ลำดับคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา(ต่อ)ภาคพิเศษ

ความหมายของคำว่าคัมภีร์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ
คำว่า คัมภีร์ ไว้ว่า หนังสือตำราที่สำคัญทางศาสนาหรือ
โหราศาสตร์ เป็นต้น

ธรรมและวินัย ๒ อย่าง นำมาเก็บรวบรวมจัดเป็น
หมวดหมู่ใหม่แยกเป็น ๓ ปิฎก เรียกว่า บาฬี
พระไตรปิฎก

วินัย ได้แก่ ระเบียบข้อบังคับสำหรับชีวิตและชุมชนของภิกษุ
และภิกษุณี จัดไว้เป็นคัมภีร์หนึ่ง เรียกว่า พระวินัยปิฎก

ธรรม จัดแยกเป็น ๒ คัมภีร์

- ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงให้เหมาะกับบุคคล
สถานที่ เหตุการณ์ มีเรื่องอุทาหรณ์ประกอบ เรียกว่าพระ
สุตตันตปิฎก
- ธรรมที่แสดงเป็นเนื้อหาหรือหลักวิชาล้วน ไม่เกี่ยวกับ
ด้วยบุคคลหรือเหตุการณ์ เรียกว่า พระอภิธรรมปิฎก

- คำอธิบายพุทธพจน์หรือหลักพระ
ธรรมวินัย หรือ

คำอธิบายความในพระไตรปิฎกนั้น
เรียกว่า อรรถกถา

- พระไตรปิฎก ได้รับการท่องจำและถ่ายทอดกันมา จารึกเป็นภาษาบาลีมคธ
- ส่วน อรรถกถา ได้รับการท่องจำสืบทอดกันมาและจารึกเป็นภาษาสิงหล

ช่วง พ.ศ. ๒๕๐ - ๑๐๐๐

- พระพุทธโฆษาจารย์ พระธรรมปาละ เดินทางมาจากชมพูทวีปมายังเกาะลังกา ได้แปลเรียบเรียง อรรถกถา กลับมาเป็นภาษาบาลี อย่างที่ใช้ศึกษากันอยู่ในปัจจุบัน และแปลเป็นภาษาไทย

กัมภีร์อรรถกถาพระวินัยปิฎก ผลงานของพระพุทธโฆษาจารย์

- มี ๒ กัมภีร์

อรรถกถาสมันตปาสาทิกา

อรรถกถากังขาวิตรณี

คัมภีร์อรรถกถาพระสูตรตันตปิฎก

- คัมภีร์อรรถกถาพระสูตรตันตปิฎกก่อนสมัยพระพุทธโฆษาจารย์ มี ๓ คัมภีร์ คือ เนตติปกรณ์ เปฏโกปเทศปกรณ์ และ มลีนทปัญหา

คัมภีร์อรรถกถาพระสูตรตันตปิฎก ผลงานของพระพุทธโฆษาจารย์

- มี ๑๐ คัมภีร์ คือ

วิสุทธิมรรค ญาโณท้ย ปริตตถกถา สุมังคลวิลาสินี
ปปัญจสูทนี สारत्तถपकาสिनी มโนรธปุรณิ
ธम्मปัทฏฐกถา ปรมัตถโชติกา ชาตกัฏฐกถา

คัมภีร์อรรถกถาพระอภิธรรมปิฎก ผลงานของพระพุทธโฆษาจารย์

- มี ๗ คัมภีร์ คือ

อัญญาสาธินี สัมโมหวิโนทนี ปรมัตถทีปนี (อรรถกถาชาตูกถา)

ปรมัตถทีปนี (อรรถกถापुकคคบัญญัติ) ปรมัตถทีปนี (อรรถกถากถาวัตถุ) ปรมัตถทีปนี (อรรถกถายมก) ปรมัตถทีปนี (อรรถกถापัญฐาน)

ประวัติพระพุทธโมสะ

- พระพุทธโมสะ เป็นชาวอินเดีย เกิด ณ หมู่บ้านชื่อ โมสคาม ใกล้พุทธคยา สถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เมื่อ พ.ศ. ๕๕๖ ได้ศึกษาจบไตรเพทตามธรรมเนียมพราหมณ์ก่อน ต่อมาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาโดยการเผยแผ่ของพระเรวัตตเถระ ชื่อของท่านบางแห่งเรียกว่า ธรรมโมสะ ก็มี และได้บรรพชาอุปสมบทกับพระเรวัตตะ

ประวัติพระพุทธโฆสะ (ต่อ)

- เมื่อบรรพชาอุปสมบทแล้วได้ศึกษาพระพุทธพจน์โดยเคารพประกอบด้วย
อุตสาหะอย่างยิ่ง จนแตกฉานทั้งในพระไตรปิฎกและอรรถกถา ได้แต่งปกรณ์ชื่อ
ญาโณทัย ขึ้นกัมภีร์หนึ่ง และกำลังปรารภจะแต่งอรรถกถาพระอภิธรรมชื่ออรรถ
กถาสาลินี และอรรถกถาปลีกย่อยอื่น ๆ
ท่านเรวัตตะผู้เป็นอุปัชฌายะจึงแนะนำว่า เมื่อจะแต่งอรรถกถาเหล่านี้ ก็ควร
เดินทางไปเกาะลังกา เพราะเวลานั้นอินเดียมีแต่บาลีพระไตรปิฎกทั้งสิ้น ส่วน
อรรถกถาทั้งหลายมีอยู่ ณ เกาะลังกาเป็นภาษาสิงหลซึ่งพระเถระมีพระสารีบุตร
(ชาวลังกามีใช่พระสารีบุตรอัครสาวก) และพระมหินเทเถระได้รจนามาไว้

แบบฝึกหัดท้ายชั่วโมง

- คำสอนในพระไตรปิฎกน่าขบคิด
 - พึงทำตนให้เหมือนผ้าขี้ริ้ว
 - อยู่ต่ำแต่สิ่งที่ทำสูงส่ง

บทที่ ๖ ความเป็นมาของพระไตรปิฎกในประเทศไทย

- คัมภีร์ใบลานสมัยรัตนโกสินทร์
- พระไตรปิฎกฉบับชำระและจารลงในใบลานด้วยอักษรขอม
- ปิดทองที่บปกหน้าปกหลังและกรอบทั้งสี่ด้าน เรียกว่า “ฉบับทอง”

การสังคายนาพระไตรปิฎก สมัยรัชกาลที่ ๒

- พระไตรปิฎกฉบับรดน้ำแดง
- เพราะโบราณที่ทำปกเขียนลายรดน้ำพื้นแดง

การสังคายนาสวดมนต์

คัมภีร์นิสัคคิยปาจิตตยวณณา (ทุติย) สมันตปาสาทิกา วินยัญฐกถา
ฉบับทองชุบ ไม้ประดับลายกัมมะลอ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธ
ยอดฟ้าจุฬาโลก

คัมภีร์แต่ละผูกจะเรียงลำดับอยู่ในไม้ประกบ

คัมภีร์ใบลานสมัยรัตนโกสินทร์

- หนังสือใบลานคือ หนังสือที่จาร (เขียนด้วยเหล็กแหลม) ลงบนใบของต้นลาน ซึ่ง เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง ลักษณะคล้ายต้นตาล ใบลานที่จารเสร็จแล้วทุกลานจะต้องมี เครื่องหมายบอกลำดับหน้าลาน

ใบลาน ๒๔ ลานรวมเรียกว่า “๑ ผูก” ผูกหนึ่งๆ ผูกหุ้มไว้ด้วยสาย
สนอง ที่ด้านซ้าย เพียงข้างเดียว

การสังคายนาพระไตรปิฎก รัชกาลที่ ๓

- ฉบับรตนำเอก

ฝีมือประณีตเป็นพิเศษกว่าพระไตรปิฎกฉบับใด ๆ

บรรจงทำตั้งแต่ เลือกใบลาน ฝีมือจาร ฝีมือเขียน ลายรดน้ำที่ใบ
ปก ทำกรอบคัมภีร์ ป้ายชื่อคัมภีร์ ตลอดจนเลือกผ้าห่มคัมภีร์

ฉบับรุดนํ้าโท

- ทรงสร้างลํ้าหรับหอหลวงใช้ในการสอบไล่พระปริยัติธรรม
สร้างในลักษณะเดียวกันกับฉบับลายรดนํ้าเอก แต่ฝีมือ
ประณีตรองลงมา

ฉบับทองน้อย

- เป็นฝีมือช่างผู้หญิงซึ่งหัดทำกันขึ้นในสมัยรัชกาลนี้ ตัว
กัมภีร์ปิดทองที่บอบอย่างฉบับทองใหญ่ที่สร้างในสมัยรัชกาล
ที่ ๑ จึงเรียกว่า “ฉบับทองน้อย”

ฉบับอักษรราเมัญ

- ฉบับนี้เข้าใจว่าจำลองมาจากพระไตรปิฎกซึ่งพระมอญหาได้ในเมืองรามัญเอามาถวาย
- ในสมัยนี้ได้ทรงสร้างพระไตรปิฎกฉบับใหญ่สำหรับพระราชทานพระอารามหลวง อีก ๒ ฉบับ คือ
 - ฉบับเทพชุมนุม** ใบบอกเขียนลายรดน้ำเป็นรูปเทพชุมนุมพระราชทานไปไว้ที่วัดพระเชตุพนฯ

-ฉบับลายกำมะลอ ใบปกเขียนลายกำมะลอ ได้ทรงสร้างไว้แต่เมื่อ
ยังไม่ได้ขึ้นครองราชย์สมบัติ พระราชนิพนธ์ไว้สำหรับวัดราช
โอรส

การสังคายนาพระไตรปิฎก สมัยรัชกาลที่ ๔

- พระไตรปิฎกฉบับล่องชาด

ร.๔ ได้โปรดให้ตรวจหนังสือคัมภีร์พระไตรปิฎกในหอพระมณเฑียรธรรม ปรากฏว่าหนังสือหลวงขาดบัญชีไป จึงรับสั่งให้หา มาทดแทนจนครบบริบูรณ์และได้โปรดให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับใหม่ขึ้นอีกฉบับหนึ่งมีชื่อเรียกว่า “ฉบับล่องชาด” เพราะด้านข้างปิดทองสลักชาด (สีแดง)

การสังคายนาพระไตรปิฎก สมัยรัชกาลที่ ๕

- พระไตรปิฎกอักษรไทย ฉบับทองทิบ
พระไตรปิฎกฉบับนี้ ปิดทองทิบ เหมือนกับฉบับทองใหญ่และทองน้อย
- พระไตรปิฎกอักษรไทย ฉบับพิมพ์
การพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งแรกของประเทศไทย
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ.
๒๔๓๑

การสังคายนาพระไตรปิฎก สมัยรัชกาลที่ ๗

- พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ

การสังคายนาพระไตรปิฎก สมัยรัชกาลที่ ๘

- พระไตรปิฎกภาษาไทย/พระไตรปิฎกเทศนาฉบับหลวง
ในสมัยรัชกาลที่ ๘ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ สมเด็จพระอริยวง
ศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช (แพ ติสฺสเทว) วัดสุทัศน์
เทพวราราม ทรงปรารภว่า ประเทศไทยควรจะได้มี
พระไตรปิฎกไทย แปลเป็นไทยที่ครบถ้วนสมบูรณ์ สมกับ
เป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา

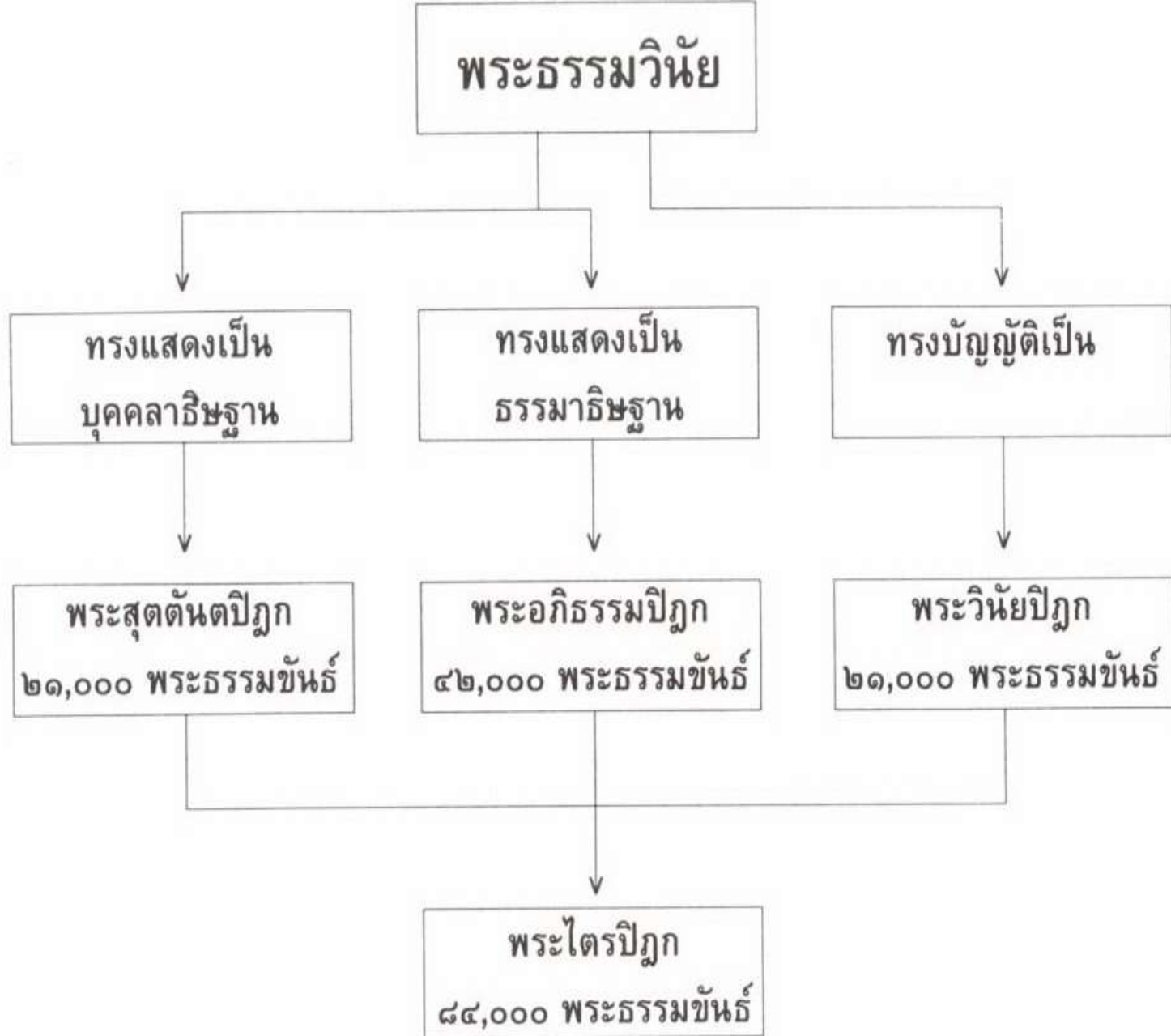
- การชำระและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๑ สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ จำนวน ๑,๐๐๐ ชุด นับเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นเล่มด้วยอักษรไทย เป็นการฉลองการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสวยราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

- ในการพิมพ์ครั้งแรกนี้ พิมพ์ได้ ๓๘ เล่มชุด ยังขาดหายไปมีได้พิมพ์อีก ๖ เล่มและพิมพ์เพิ่มเติมในรัชกาลที่ ๗ จนครบฉบับพิมพ์ในรัชกาลที่ ๗ รวม ๔๔ เล่ม จึงนับว่าสมบูรณ์เป็นการช่วยเพิ่มเติมเล่มที่ขาดหายไป

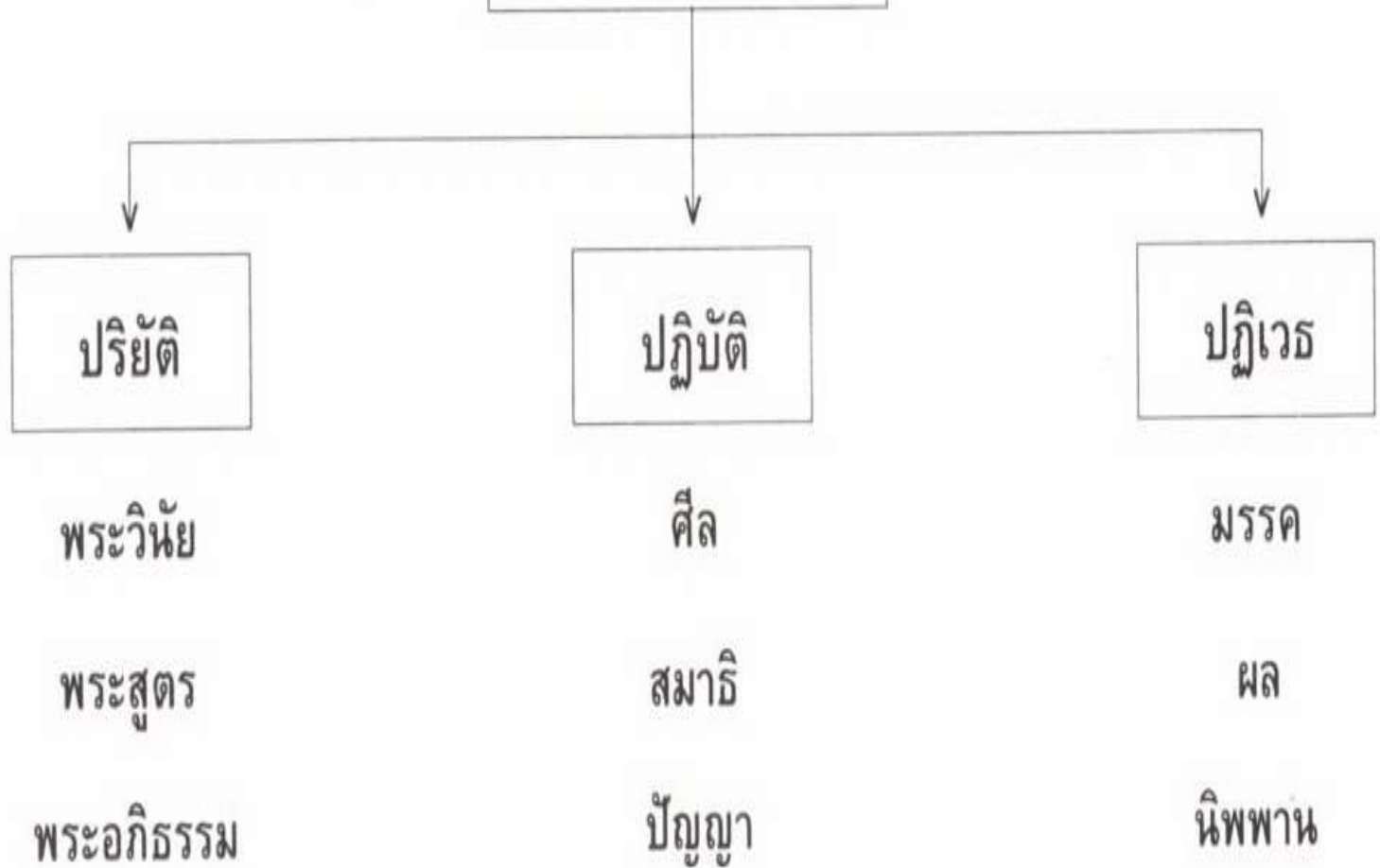
- การพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นเล่มหนังสือ
แม้ในขั้นแรกจะไม่สมบูรณ์
แต่ก็เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าทางพระพุทธศาสนา
สะดวกยิ่งขึ้น เป็นการวางรากฐานอย่างสำคัญแห่ง
พระพุทธศาสนาในประเทศไทย
เป็นพระราชกรณียกิจอันควรสรรเสริญยิ่ง
แห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สรุปความ

๑. ลาภสักการะชื่อเสียง เปรียบเหมือนกิ่งไม้ใบไม้
๒. ความสมบูรณ์ด้วยศีล เปรียบเหมือนสะเก็ดไม้
๓. ความสมบูรณ์ด้วยสมาธิ เปรียบเหมือนเปลือกไม้
๔. ญาณทัสสนะ หรือปัญญา เปรียบเหมือนกะพี้ไม้
๕. ความหลุดพ้นแห่งใจอันไม่กลับกำเริบ ซึ่งใช้คำภาษาบาลี "อกุปฺปา เจโตวิมุตติ" เปรียบเหมือนแก่นไม้

พระศาสนา ๓

พระวินัยปิฎก

- อาทิกัมมะ คัมภีร์ศึกษาบทอาบัติหนัก
- ปาจิตตีย์ คัมภีร์ศึกษาบทอาบัติเบา
- มหาวรรค นอกปาติโมกข์ตอนต้น
- จูฬวรรค นอกปาติโมกข์ตอนปลาย
- ปริวาร คัมภีร์ส่วนประกอบภาคผนวก

พระสูตรต้นตอปิฎก

- ทิฆมณีกาย เล่มที่ ๕-๑๑
- มัชฌิมนีกาย เล่มที่ ๑๒-๑๔
- สังยุตตนีกาย เล่มที่ ๑๕-๑๙
- อังคุตตรนีกาย เล่มที่ ๒๐-๒๔
- ขุททกนีกาย เล่มที่ ๒๕-๓๓

พระสูตรต้นตอปิฎก

- ทิฆมณีกาย รวมพระสูตรยาวๆ
- มัชฌิมนีกาย รวมพระสูตรขนาดกลาง
- สังยุตตนีกาย รวมพระสูตรขนาดเล็ก
- อังคุตตรนีกาย รวมหมวดธรรมที่มาก
- ขุททกนีกาย ชุมนุมนบทธรรมทั้งหลาย

พระอภิธรรมปิฎก

- สังคณี รวมปรหมัตถธรรมทั้งหมดเข้าเป็นหมวดหมู่
- วิภังค์ แจกหรือกระจายปรหมัตถธรรม ออกเป็นส่วนๆ
- ธาตุกถา จัดปรหมัตถธรรมโดยชั้นๆ อายตนะ ธาตุ
- ปุคคลบัญญัติ แสดงพระอภิธรรมโดยบัญญัติบุคคลและปรหมัตถ์
- กถาวัตถุ แสดงพระอภิธรรมแบบถามตอบ
- ยมก ยกปรหมัตถธรรมขึ้นแสดงเป็นคู่ๆ
- ปฎิฐาน แสดงปัจจัยของปรหมัตถธรรม

โครงสร้างพระไตรปิฎก

บทที่ ๓

คำอธิบายพระไตรปิฎกโดยย่อ ของพระอรรถกถาจารย์

อรรถกถา คือ คำอธิบายพุทธพจน์หรือหลักธรรมวินัย คัมภีร์อรรถกถาอธิบายพระไตรปิฎก โดยอธิบายคำศัพท์ ความหมาย พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผล ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงเรื่องนั้น ๆ

ประเภทของอรรธกถา

- พุทธสังวัณณิตะ (พุทธสังวัณณนา หรือพุทธกถา)

ได้แก่ คำอธิบายของพระพุทธเจ้า ที่พระองค์ทรงแสดงพระพุทธพจน์ โดยตรงด้วยพระองค์เอง

- อнуพุทธสังวัณณิตะ (อนุพุทธสังวัณณนา หรืออนุพุทธอรรธกถา)

ได้แก่คำอธิบายของพระสาวกทั้งหลาย นิยมเรียกอรรธกถาประเภทนี้ว่า สาวกภาษิต

อรรถกถาประเภทภาษา

- **มคธอรรถกถา** อรรถกถาที่แต่งด้วยภาษามคธ (บาลี)
ได้แก่ อรรถกถา ที่มีมาตั้งแต่สมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์
อยู่ และ อรรถกถาที่พระมหินทเถระนำมาสู่ประเทศศรีลังกา
ภายหลังสังคายนาครั้งที่ ๓ อรรถกถาที่ พระพุทธโฆษาจารย์
พระพุทธทศตะ พระธรรมปาละ พระอุปเสนและพระมหานามะ
เป็นต้น แปลจากภาษาสิงหล สู่ภาษามคธ

สิ่งหลอรรรรกกกา

- สิ่งหลอรรรรกกกา คือ อรรรรกกกา ที่แต่งด้วยภาษา
สิ่งหล ได้แก่

๑) มุลอรรรรกกกา นำมาจากชมพูทวีป โดย พระมหินท
เถระ

๒) มหาอรรรรกกกา หมายถึง อรรรรกกกาเก่า ที่พระพุทธ
โฆษาจารย์ถือเป็นแบบในการแต่งอภินวอรรรรกกกา

อรรถกถาตามยุคสมัย

- โบราณอรรถกถา ได้แก่ อรรถกถารุ่นเก่า
- อภินวอรรถกถา
- วิจารณ์อรรถกถา

อรรถกถาแบ่งตามสายคัมภีร์

พระไตรปิฎก

- อรรถกถาสายพระวินัยปิฎก
- อรรถกถาสายพระสุตตันตปิฎก
- อรรถกถาสายพระอภิธรรมปิฎก

คำอธิบายพระวินัยปิฎก

- คัมภีร์สมันตปาสาทิกา
- อธิบายการจัดหมวดหมู่พระวินัยปิฎก
- การเรียกชื่อพระพุทธรูป
- คำสอนของพระพุทธเจ้า
- ลักษณะแห่งพุทธวจนะ

คำอธิบายพระสูตรต้นตปิฎก

- อธิบายคำว่า”สูตร” (สูตร)

อตุถานํ สฺจนโต สฺวุตฺตโต สฺวนโต จ

สฺทฺหนโต สฺตฺตนา สฺตฺตสภาคโต จ สฺตฺตํ

สฺตฺตนุติ อกฺขาทํ

คำอธิบายพระสูตรต้นตปิฎก

- ความหมายพระสูตร ๖ อย่าง
 - เพราะบ่งถึงประโยชน์ อุตถานํ สฺจนโต
 - เพราะมีอรรถที่ตรัสไว้ดีแล้ว สุตฺตโต
 - เพราะผลิตประโยชน์ สวณโต
 - เพราะหลังประโยชน์ สฺทนโต
 - เพราะป้องกันด้วยดี สุตฺตนา
 - เพราะมีส่วนเสมอด้วยเส้นด้าย สุตฺตสภาคโต

คำอธิบายพระอภิธรรมปิฎก

- ธรรมอันยิ่งและวิเศษ เจริญด้วยมรรค และเจริญด้วยเมตตา
- ธรรมที่ควรกำหนด รูปารมณ์ สัททารมณ์
- ธรรมที่ควรบูชา โลกกุตตรธรรม
- ธรรมที่กำหนด กำหนดโดยสภาวะ ผัสสะ ฯ
- ธรรมที่ยิ่ง มหัคคตธรรม อัปปมาณธรรม อนุตตรธรรม

คำอธิบายพระสูตรต้นตปิฎก

- ความหมายพระสูตร ๖ อย่าง
 - เพราะแบ่งถึงประโยชน์ (อตุถานํ สฺวจนโต)
- คือ ชี้ให้เห็นประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น

เพราะมีอัตราที่ต่ำไว้ดีแล้ว (สุตตโต)

- คือ ตรัสตามอุปนิสัย หรือ อัธยาศัย ของ
เวไนยสัตว์

เพราะผลิตประโยชน์ (สวนโต)

- คือ ก่อให้เกิดผลดูจั่ววกกล้าที่
เจริญเติบโตแล้วผลิตรวงจั่วว

เพราะหลังประโยชน์ (สุทธนโต)

- คือ ทำให้ประโยชน์หลังไหลออกมา
จุดแม่โคนมหลังน้ำนมออกมา

เพราะป้องกันด้วยดี (สุตตานิ)

- คือ รักษาประโยชน์ทั้งหลายไว้ได้ด้วยดี

เพราะมีส่วนเสมอด้วยเส้นด้าย (สุตตสภาคโต)

- คือ ใช้เป็นบรรทัดฐานในการ
ประพฤติปฏิบัติของวิญญูชนดุจเส้น
บรรทัดของช่างไม้

พระวินัยปิฎก

- การแสดงธรรมมีข้อบังคับมีบทลงโทษ
- การสอนตามความผิดหรือตามโทษนั้น
- คำสอนว่าด้วยการสำรวมและไม่สำรวม
- ข้อศึกษาเกี่ยวกับศีลระดับสูง
- เครื่องละกิเลสอย่างหยาบที่ทำให้ละเมิดศีล

พระสูตรต้นตอปิฎก

- การแสดงธรรมที่เหมาะสมกับจริตผู้ฟัง
- การสอนอนุโลมตามจริตผู้ฟัง
- คำสอนที่มุ่งให้เพื่อนคลายทวิฏฐิ
- ข้อศึกษาเกี่ยวกับสมาธิระดับสูง
- เครื่องละกิเลสอย่างกลาง

พระอภิธรรมปิฎก

- การแสดงธรรมมุ่งประโยชน์อย่างยิ่ง
- การสอนตามเนื้อหาแท้ๆของธรรม
- คำสอนที่มุ่งกำหนดรูปนาม
- ข้อศึกษาเกี่ยวกับปัญญาระดับสูง
- เครื่องละกิเลสอย่างละเอียด

ปฐมสังคายนา

การทำสังคายนาครั้งแรก เกิดขึ้นภายหลังจากที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับ
ขันธปรินิพพาน 3 เดือน

ที่ถ้ำสัตตบรรณคูหาข้างเวภารบรรพต ใกล้กรุงราชคฤห์ประเทศ
อินเดีย

-ในพระราชนิพนธ์ของพระเจ้าอชาตศัตรู

-โดยมีพระมหากัสสปเถระทำหน้าที่เป็นประธาน และเป็นผู้คอยซักถาม
มีพระอุบาลีเป็นผู้นำในการวิสันนาข้อวินัย และมีพระอานนท์เป็นผู้นำใน
การวิสันนาข้อธรรม

- การทำสังคายนาครั้งนี้มีพระอรหันต์มาประชุมร่วมกันทั้งหมด 500 รูป
ดำเนินการอยู่เป็นเวลา 7 เดือน จึงแล้วเสร็จ

การสังคายนาครั้งที่ ๒

- เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 100 ที่วาฬิการาม เมืองเวสาลี แคว้นวัชชีประเทศอินเดีย
- โดยมีพระยสะ กากันทกบุตร เป็นผู้ชักชวน พระเถระผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมทำสังคายนาครั้งนี้ได้แก่ พระสัพพกามี พระสาฬหะ พระขุชชโสภิตะ พระวาสภคามิกะ (ทั้งสี่รูปนี้เป็นชาวปาจีนกะ) พระเรวตะ พระสัมภุตะ สาณวาสี พระยสะ กากันทกบุตร และพระสุนนะ (ทั้งสี่รูปนี้เป็นชาวปาฐา) ในการนี้พระเรวตะทำหน้าที่เป็นประธานผู้คอยซักถาม และพระสัพพกามีเป็นผู้นำในการวิสันนาข้อวินัย การทำสังคายนาครั้งนี้มีพระสงฆ์มาประชุมร่วมกัน 700 รูป ดำเนินการอยู่เป็นเวลา 8 เดือน จึงแล้วเสร็จ

การสังคายนาครั้งที่ ๓

- เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 235 ที่อโศการาม กรุงปาฏลิบุตร ประเทศอินเดีย
- โดยมีพระโมคคัลลีบุตร ติสสเถระ เป็นประธาน การทำสังคายนาครั้งนี้มีพระสงฆ์มาประชุมร่วมกัน 1,000 รูป ดำเนินการอยู่เป็นเวลา 9 เดือน จึงแล้วเสร็จ
- ข้อปรารถนาในการทำสังคายนาครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อ มีพวกเดียรถีย์ หรือนักบวชศาสนาอื่นมาปลอมบวช แล้วแสดงลัทธิศาสนาและความเห็นของตนว่าเป็นพระพุทธศาสนา พระโมคคัลลีบุตรตีสสเถระ จึงได้ขอความอุปถัมภ์จากพระเจ้าอโศกมหาราชสังคายนาพระธรรมวินัยเพื่อกำจัดความเห็นผิดของพวกเดียรถีย์ออกไป

การสังคายนาครั้งที่สี่

- การทำสังคายนาครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 643 ที่เมือง **ชาลันธร** แต่บางหลักฐานก็กล่าวว่าทำที่**กัศมีร์** หรือ**แคชเมียร์** การสังคายนาครั้งนี้มีลักษณะของศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเข้ามาผสม ทำให้ฝ่ายเถรวาทไม่นับว่าเป็นหนึ่งในการสังคายนา

การสังคายนาครั้งที่ห้า

- การทำสังคายนาครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 460 ที่อาโกลกเลณสถาน มตเลขนบท ประเทศศรีลังกา โดยมีพระรักขิตมหาเถระเป็นประธาน การทำสังคายนาครั้งนี้เพื่อต้องการจารึกพระพุทธรวจนะเป็นลายลักษณ์อักษร หลังจากที่มีการพัฒนาด้านภาษาเขียน จากตัวอักษร อนักษระ (ภาษารูปภาพ) มาเป็นอักษร (ภาษาเขียนเลียนแบบเสียงพูด) ซึ่งภาษาอนักษระพระอรหันต์ในอดีตเห็นถึงความไม่เหมาะสมในการบันทึกไว้เพราะจะให้พระพุทธรวจนะเคลื่อนเสื่อมสูญได้ ถึงจัดหมวดหมู่แบ่งกันรับผิดชอบท่องจำทรงกันเอาไว้ เมื่อภายหลังมีภาษาเขียนแบบอักษรจึงเห็นควรให้จารึกเป็นลายลักษณ์อักษร

ฉัยมวินยตังคิต

พระไตรปิฎกสำคัญอย่างไรจึงต้องศึกษา

- เนื่องจากพระไตรปิฎกเป็นประมวลคำสอน ของ พระพุทธเจ้าเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เราจำเป็นต้อง อ่านพระไตรปิฎกโดยตรง เพื่อจะได้รู้ว่าเรื่องนั้น ๆ พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าอย่างไร เมื่อไม่กระจ่างตอน ไหน ประเด็นใดค่อยอ่านหนังสืออรรถกถา หรือ หนังสือที่ผู้รู้ทั้งหลายแต่งขึ้นเพื่อประกอบ ใน การศึกษานั้น ท่านวางระดับความสำคัญของคัมภีร์ ที่พึงเชื่อถือ ลดหลั่นลงไปดังนี้

- (๑) พระไตรปิฎก

(๒) สุตตานุโลม (หมายถึงอรรถกถา
ฎีกา อнуฎีกา ตลอดถึงปกรณ์พิเศษ
ทั้งหลาย)

(๓) เกจิอาจารย์ (ผู้รู้ที่เป็นพหูสูตรที่
เชื่อถือได้)

(๔) อัตโนมัตติ (ความคิดเห็นส่วนตัว)

ประโยชน์ของการศึกษาพระไตรปิฎก

- พระธรรมปิฎก ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษาพระไตรปิฎกไว้ ๖ ประการ ดังนี้

- ๑. เป็นที่รวมไว้ซึ่งพุทธพจน์ คือ พระดำรัสของพระพุทธเจ้า คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ตรัสไว้เอง เท่าที่ตกทอดมาถึงเรามีมาในพระไตรปิฎก เรารู้จักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจากพระไตรปิฎก

- ๒. เป็นแหล่งต้นเดิมของคำสอนในพระพุทธศาสนา คำสอน คำอธิบาย คัมภีร์ หนังสือ ตำรา ที่อาจารย์และนักปราชญ์ทั้งหลายพูด กล่าวหรือเรียบเรียงไว้ ที่จัดว่าเป็นของในพระพุทธศาสนา จะต้องสืบขยายออกมาและเป็นไปตามคำสอนที่เป็นต้นเค้า หรือฐานเดิมในพระไตรปิฎก ซึ่งเป็นตำราแม่บท

- ๓. เป็นที่สถิตของพระศาสดาของ
พุทธศาสนิกชน เพราะเป็นที่บรรจุพระธรรม
วินัยที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ให้เป็นศาสดาแทน
พระองค์ เราจะเฝ้าหรือรู้จักพระพุทธเจ้าได้
จากพระดำรัสของพระองค์ที่ท่านรักษาไว้ใน
พระไตรปิฎก

- ๔. เป็นหลักฐานอ้างอิงการแสดงหรือยืนยัน
หลักการที่กล่าวว่าพระพุทธศาสนา การ
อธิบายหรือกล่าวอ้างเกี่ยวกับหลักการของ
พระพุทธศาสนา จะเป็นที่น่าเชื่อถือหรือ
ยอมรับได้ด้วยดี เมื่ออ้างอิงชั้นสุดท้ายสูงสุด

- ๕. เป็นมาตรฐานตรวจสอบคำสอนในพระพุทธศาสนา คำสอนหรือคำกล่าวใด ๆ ที่จะถือว่าเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาได้ จะต้องสอดคล้องกับพระธรรมวินัย ซึ่งมีมาในพระไตรปิฎก (แม้แต่คำหรือข้อความในพระไตรปิฎกเอง ถ้าส่วนใดถูกสงสัยว่าจะแปลกปลอมก็ตรวจสอบด้วยคำสอนทั่วไปในพระไตรปิฎก)

- ๖. เป็นมาตรฐานตรวจสอบความเชื่อถือ และ
ข้อปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ความเชื่อถือ
หรือข้อปฏิบัติตลอดจนพฤติกรรมใด ๆ จะ
วินิจฉัยว่าถูกต้องหรือผิดพลาด เป็น
พระพุทธศาสนาหรือไม่ ก็โดยอาศัยพระธรรม
วินัยที่มีมาในพระไตรปิฎกเป็นเครื่องตัดสิน

จะศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎกอย่างไร

- ๑.ให้อ่านเพื่อหาความเข้าใจธรรมะ
๒. อ่านเพื่อหาความหมายระหว่างบรรทัด
๓. อ่านเพื่อประมวลคำตอบหลากหลายในประเด็นเดียวกัน
๔. อ่านและตีความจากภูมิหลังของตน

๒ ได้ความรู้ใหม่อีกมิติหนึ่ง

- พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ
- พระพุทธศาสนากับประชาธิปไตย
- พระพุทธศาสนากับจิตวิเคราะห์
- เสรีภาพในทรรศนะพระพุทธศาสนา
- พุทธศึกษากับปรัชญา
- ครูในอุดมคติตามแนวพระพุทธศาสนา
- อุดมรัฐตามแนวพุทธศาสนา ฯลฯ

- เราผู้อ่านมีภูมิหลังในด้านใด อาจนำเอาแนวคิด เอาทฤษฎีในด้านนั้นมาจับพระไตรปิฎก แล้วเสนอออกมาเป็นทรรศนะพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ

พระวินัยปิฎกเป็นฐานแห่งศีล

พระสุตตันตปิฎกเป็นฐานแห่งสมาธิ

พระอภิธรรมปิฎกเป็นฐานแห่งปัญญา

หลักธรรมคำสอนจากพระไตรปิฎกมีความ
เกี่ยวข้องกับสถาบันต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

NIDA

ท. ส. น. ม.

ความหมายของ ทุ ส นิ ม

ท	มาจากคำว่า	ทุกข์	คือ	ความไม่สบายกายไม่สบายใจ
ส	มาจากคำว่า	สมุทัย	คือ	สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
นิ	มาจากคำว่า	นิโรธ	คือ	การดับทุกข์
ม	มาจากคำว่า	มรรค	คือ	หนทางหรือวิธีการปฏิบัติไปสู่
ความดับทุกข์				

บทที่ ๗

พระไตรปิฎกนานาชาติ

- (The Buddhist Era 2500 Great International Council
Pāḷi Tipiṭaka, Roman script B.E. 2548)
พระไตรปิฎกบาฬี ฉบับมหาสังคายนาสากลนานาชาติ
พ.ศ. 2500 อักษรโรมัน 2548

Mahāsaṅgīti Tipiṭaka
Buddhavasase 2500

Vinayapitaka

Pārājikapāli IV

The Buddhist Era 2500
Great International Council Pāli Tipiṭaka

40 Vols.

Bangkok, Thailand
B.E. 2549

เสวนาสังวัฒนายพระไตรปิฎกสากล

- เสวนาสังวัฒนายพระไตรปิฎกสากล จดหมายเหตุ การประชุมของวิศวกรคอมพิวเตอร์ ครั้งที่ 2 ณ กทม. ซึ่งจะใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุน "โครงการยุวชนอ่าน สังวัฒนายพระไตรปิฎกสากล" เพื่อให้พระไตรปิฎก ออกมาจาก "ตู้" มาสู่ "ชีวิต" ยุวชนไทย สำหรับศึกษา และอ่านสังวัฒนาย... เด็กจากโรงเรียนสยามสามไตร จัดอยู่ในกลุ่มนักเสวนาสังวัฒนาย

คลังพระไตรปิฎกนานาชาติ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชาพระไตรปิฎกกับวิถีชีวิต

- วิชาพระไตรปิฎกกับวิถีชีวิต : หอพระไตรปิฎก
นานาชาติ จัดการเรียนการสอนรายวิชาพระไตรปิฎก
กับวิถีชีวิต ให้แก่นิสิตคณะต่างๆ ในจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย สามารถเลือกเรียนเป็นรายวิชา
การศึกษาทั่วไป กลุ่มมนุษยศาสตร์ เริ่มเปิดสอน
ตั้งแต่ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา ๒๕๔๘ เป็น
ประจำทุกภาคการศึกษา ทั้งภาคต้น ภาคปลาย และ
ภาคฤดูร้อน

- อาจารย์แม่ชีวิมุตติยา (รองศาสตราจารย์
ดร.สุภาพรรณ ณ บางช้าง) ประธานหอ
พระไตรปิฎกนานาชาติ

คุณธรรม 4 ประการ

- การเชิญชวนให้คนไทยทั่วประเทศ ร่วมถวายสัตย์ปฏิญาณ ในวันที่ 5 ธันวาคม ศกนี้ ว่าจะพร้อมเพรียงกันปฏิบัติ คุณธรรม 4 ประการ คือ เมตตาธรรม สามัคคีธรรม สุจริต ธรรม เทียงธรรม ตามพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานแก่ ปวงชนชาวไทยในวโรกาสฉลองการครองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2549

การอัญเชิญพระไตรปิฎกฉบับไทยใหญ่

- วันที่ 15 ตุลาคม 2552 คณะชาวไทยใหญ่ร่วมอัญเชิญพระไตรปิฎกฉบับไทยใหญ่ ต้นฉบับตัวเขียนพับสาอันเป็นฉบับเก่าแก่หายาก และฉบับจัดพิมพ์ด้วยอักษรไทยใหญ่ซึ่งมีการจัดพิมพ์เพียงครั้งเดียวในโลก ประดิษฐาน ณ หอพระไตรปิฎกนานาชาติ

พระไตรปิฎกจีน

- พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศจีน เริ่มเมื่อประมาณ พ.ศ. ๖๐๘ เมื่อพระเจ้ามิ่งตี้ หรือเม่งตี้ ทรงส่งทูต ๑๘ คน ไปสืบพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดียหรือชมพูทวีป ในครั้งนั้นพระกาศยปะมาตังคะ ที่เข้ามาจีนจากอินเดีย ได้แปลพระสูตรพุทธวจนะ ๔๒ บท
- ประมาณปี พ.ศ. ๙๔๔ พระกุมารชีวะ จากแคว้นกุจา ในเอเชียกลางให้มีการแปลคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาสันสกฤตเป็นภาษาจีน

- สมัยราชวงศ์ถัง พระถังซำจั๋ง หรือ หลวงจีน
เหียนจั่ง หรือ ยวนฉาง ได้ไปสืบทอด
พระไตรปิฎกในไซบีเรีย คือ แคว้นตะวันตก หรือ
ดินแดนตะวันตกซึ่งหมายถึงชมพูทวีปใน พ.ศ.

๑๑๗๒

พระไตรปิฎกญี่ปุ่น

- หนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ชื่อ “นิฮอนโชก” บันทึกว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ประเทศญี่ปุ่น ในวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๑๐๙๕ เป็นบันทึกของราชการ แต่ตามข้อเท็จจริง พุทธศาสนาเข้าสู่ญี่ปุ่นก่อนหน้านี้แล้ว
- ญี่ปุ่นได้รับอารยธรรมจากจีน อาศัยฉบับพระไตรปิฎกจีนเป็นต้นฉบับพิมพ์เลียนแบบ ประเทศญี่ปุ่นมีอยู่ ๙ ฉบับ
- ปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ศาสตราจารย์ตากากุสุ พร้อมด้วยนักปราชญ์ชาวญี่ปุ่นและคณะได้ชำระรวบรวมพิมพ์พระไตรปิฎกใหม่

เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ให้ชื่อว่า “ฉบับ ไตโซ” มีความวิจิตรพิสดาร
พร้อมด้วยนานาปกรณ์ ไม่มีพระไตรปิฎกฉบับใดในโลก ทั้งฝ่าย
มหายาน ฝ่ายเถรวาทจะเทียบได้ รวบรวมทั้งคัมภีร์ต่าง ๆ ของ
บรรดาคณาจารย์ฝ่ายจีนและญี่ปุ่นทุกคณะทุกนิกายไว้หมด มี
๓๐๕ ปกรณ์ พิมพ์เป็นสมุดหนาใหญ่ ขนาดเอsenzaiโคชิโคชิเพียง
๑๐๐ เล่ม

เอsenzaiโคชิโคชิ จึงหมายถึงหนังสือที่สอนความรู้รอบตัวทุกวิชา
คำนี้เราแปลเป็นไทยว่า สารานุกรม

พระไตรปิฎกฉบับทิเบต

- พระเจ้าสรองสันคัมโป (ประสูติเมื่อ พ.ศ. ๑๑๖๐) กษัตริย์แห่งทิเบต ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงเนปาลและเจ้าหญิงแห่งประเทศจีนผู้นับถือพระพุทธศาสนา ทำให้พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่ทิเบต ได้ส่งสมณทูต ชื่อ “ทอนมิสัมโกตะ” ไปศึกษาพระพุทธศาสนาและภาษาต่าง ๆ ในประเทศอินเดีย

พระไตรปิฎกเกาหลี

- พระพุทธศาสนาเริ่มเข้าสู่ประเทศเกาหลี เมื่อ พ.ศ. ๙๑๕ โดยสมณทูตชุนเตา เดินทางจาก ประเทศจีนแผ่นดินใหญ่เข้ามาเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในอาณาจักรโกคูริโอะ ประเทศ เกาหลีในปัจจุบัน

ประเทศเกาหลี ปราบกฏพระไตรปิฎก ๓ ฉบับ

- ประเทศเกาหลีได้รับวัฒนธรรมจากจีน
- ในสมัยราชวงศ์โคเรีย พ.ศ. ๑๒๐๐ เมื่ออาณาจักรซิลลาได้รับชัยชนะ รวมอาณาจักรทั้ง ๓ คือ โคกูริโอะ แพกเจ และ ซิลลา เป็นปึกแผ่นมั่นคง

พระพุทธศาสนาถ่วงได้ ๑๕๓๕ ปี

- ราชวงศ์โชซอน สมัยพระเจ้าเซซ็อง ได้ประดิษฐ์อักษรเกาหลี
- กษัตริย์เซโจ ให้การสนับสนุนส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยมีการแปลคัมภีร์พระพุทธศาสนาจากภาษาจีนเป็นภาษาเกาหลี
- เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ คณะสงฆ์เกาหลีได้ตั้งโครงการแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับเกาหลี เรียกว่า “ ศูนย์แปลพระไตรปิฎกเกาหลี” ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยดงกุก (ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙)

พระไตรปิฎกกัมพูชา

- ดินแดนประเทศกัมพูชา หรือเขมรนั้น ในอดีตหลายพันปีมาแล้ว เป็นถิ่นฐานของชนชาติมอญ-เขมร อาศัยอยู่ สันนิษฐานว่า อพยพมาจากอินเดีย ผ่านเข้ามาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของคาบสมุทรอินโดจีน แล้วกระจายกันอยู่ มีอำนาจครอบครอง ดินแดนคาบสมุทรอินโดจีนทั้งหมด ได้ผสมผสานกับคนใน ท้องถิ่นเดิม และกับคนที่อพยพมาทีหลัง ทั้งในชาติพันธุ์ และทาง วัฒนธรรมมีความเจริญเพิ่มขึ้นตามลำดับ ต่อมาได้มีชนอินเดีย เข้ามาติดต่อค้าขาย และได้นำเอาวัฒนธรรมอินเดียมาเผยแพร่ ด้วย ทำให้กัมพูชารับเอาวัฒนธรรมอินเดียมาด้วย

ประวัติศาสตร์ของกัมพูชา จัดได้เป็น ๔ ยุค

- ตามประวัติศาสตร์ของกัมพูชา จัดได้เป็น ๔ ยุค จะได้กล่าวถึงพุทธศาสนาในยุคต่าง ๆ ดังนี้

ยุคฟูนัน (Funan, Founan) หรืออาณาจักรพนมหรือยุคก่อน เขมร (พ.ศ.๖๐๐-๑๑๐๐)

- "ฟูนัน" เป็นภาษาจีน สันนิษฐานว่า เพี้ยนมาจากคำเขมรว่า พนม ซึ่งแปลว่า ภูเขา ในสมัยนี้ชาวเขมรส่วนใหญ่ นับถือตามความเชื่อดั้งเดิม คือ นับถือตามบรรพบุรุษ ได้แก่ ถิอลัทธิโลกธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ และผีสาขางาไม์ จดหมายเหตุของจีนเรียก ฟูนันเขมรนับถือทั้งศาสนาพราหมณ์ และพุทธศาสนา แต่ในราชสำนัก และชนชั้นสูง นับถือศาสนาฮินดู

สมัยเจนละ (พ.ศ. ๑๑๐๐ - ๑๓๔๔)

- อาณาจักรเจนละตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพูนัน ถือว่าเป็นยุคของเขมรหรือกัมพูชาที่แท้จริง ซึ่งถือว่าได้เริ่มต้นในสมัยเจนละนี้ พระเจ้าวรมันเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์องค์แรกของสมัยเจนละ ราว พ.ศ. ๑๐๙๓ กษัตริย์ในยุคต้นยังคงนับถือศาสนาฮินดูนิกายไศวะเป็นหลัก ต่อมาพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ได้มีกษัตริย์ที่นับถือพระพุทธศาสนา คือสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๑ (ครองราชย์เมื่อ พ.ศ. ๑๑๙๓ - ๑๒๕๖)

สมัยมหานคร (พ.ศ. ๑๓๔๕ - ๑๕๓๕)

- ยุคมหานคร ได้แก่ยุคนครวัด นครธม ตั้งอยู่ใกล้ทะเลสาป และอยู่ทางเหนือของเมืองเสียมราฐ อันเป็นเมืองหลวงของกัมพูชาในสมัยนั้น เป็นยุคที่อารยธรรมของขอมเจริญรุ่งเรืองมาก มีศิลปะและสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น ทางด้านศาสนา ปรากฏว่าพุทธ-ศาสนาฝ่ายมหายาน เจริญรุ่งเรืองพร้อมกับศาสนาพราหมณ์ ส่วนพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทคงเป็นที่นับถืออยู่ในหมู่ประชาชนทั่วไป ส่วนทางชั้นสูง หรือในราชสำนัก นับถือพุทธศาสนาแบบมหายาน และถือลัทธิพราหมณ์ ในยุคนี้ได้มีธรรมเนียมถือศาสนาคนละอย่างระหว่างพระราชากับ ปุโรหิต ถ้าพระราชาเป็นพุทธ ปุโรหิตเป็นพราหมณ์ หรือถ้าพระราชาถือพราหมณ์ ปุโรหิตถือพุทธ ถือเป็นประเพณีที่ยึดถือต่อกันมาหลายร้อยปี

ยุคหลังพระนคร (พ.ศ. ๑๙๗๕-ปัจจุบัน)

- ประเทศกัมพูชาในตอนต้นของยุคหลังพระนครได้สิ้นอำนาจลง เพราะได้เป็นเมืองขึ้นของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๓๗ ถึง พ.ศ. ๒๑๖๑ พอได้รับเอกราชจากไทย ก็เกิดปัญหาสงครามกับเวียดนามบ้าง กับไทยบ้าง สงครามภายในบ้าง เป็นเมืองขึ้นของไทย และ เวียดนามด้วย จนกระทั่งใกล้ขึ้นศตวรรษที่ ๒๔ ฝรั่งเศสเริ่มเข้ามามีบทบาทในอินโดจีน และใน พ.ศ. ๒๔๑๐ กัมพูชาก็ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๗ จึงได้อิสระภาพคืนมา และเรียกชื่อประเทศว่า พระราชอาณาจักรกัมพูชา มีเมืองหลวงชื่อ พนมเปญ มีกษัตริย์ครองราชย์มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓ พระนามว่า พระเจ้านโรดมสีหนุ

- ในยุคหลังพระนครนี้ พุทธศาสนาแบบมหายานและศาสนาพราหมณ์ได้เสื่อมถอยลงไป คงเหลือแต่พุทธศาสนาเถรวาท และกษัตริย์ในยุคนี้จึงได้นับถือพระพุทธศาสนาเรื่อยมา กษัตริย์กัมพูชาได้ละทิ้งราชธานีมหานคร ไปสร้างราชธานีใหม่ที่เมืองสรีสันธอร์ ต่อมา พ.ศ. ๑๙๗๕ ได้ย้ายไปสร้างราชธานีใหม่ที่พนมเปญ จนถึงในปัจจุบัน ตั้งแต่การสร้างราชธานีใหม่ เป็นต้นมา เป็นเวลา ๔๐๐ ปี ประเทศกัมพูชาตกอยู่ในภาวะวิกฤต ทางสังคมอย่างรุนแรง ประชาชนทุกข์ยากมาก บ้านเมืองยับเยิน พระศาสนาเสื่อมโทรมมาก เนื่องจากเกิดเรื่องภายใน มีการแย่งชิงราชสมบัติกัน ผู้คนล้มตายกันมากนครวัด นครธม ถูกปล่อยรกร้างอยู่ในป่า จนมีชาวฝรั่งเศสไปพบเข้า

- ศาสนาแรกที่เป็นศาสนาสำคัญของชาวกัมพูชา คือ ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาที่รองลงมา คือ พระพุทธศาสนา

- พระไตรปิฎกได้แพร่เข้ามาสู่ประเทศไทย พม่า ลังกา กัมพูชา ลาว ตัวอย่างวินัยปิฎก ของกัมพูชาฉบับราชบรรณาลัย ด้านหนึ่งแสดง เป็นตัวอักษรบาลี อีกด้านหนึ่งเป็นภาษาเขมร ความจริงได้ใช้ฉบับไทยเป็นหลัก

พระไตรปิฎกเนปาล

- เนปาลเป็นดินแดนชาติภูมิของพระพุทธเจ้า ในอาณาจักรเนปาล เคยเป็นที่ตั้งของสถานที่สำคัญเกี่ยวกับพุทธประวัติ เช่น เมืองกบิลพัสดุ์ เมืองเทวหะลุมพินี
- มีการฟื้นฟูการศึกษาพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทขึ้นในเนปาล สมาคมแห่งหนึ่งชื่อ “ธรรมโมทัยสภา”

พระไตรปิฎกพม่า

เมื่อ พ.ศ. ๙๔๖ พระพุทธโฆษาจารย์ แปลอรรถกถาจากสิงหลเป็นมคธ แล้ว เดินทางออกจากศรีลังกา ได้มาที่เมืองสะเทิมของพม่า พร้อมกับ นำเอาพระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถาต่าง ๆ มาด้วย

พ.ศ. ๑๕๘๘ — ๑๖๒๑ สมัยพระเจ้าอนुरुทตะ หรือ พระเจ้าอโนรธามังช่อ กษัตริย์แห่งเมืองรัมมะ ทรงมีพระราชศรัทธาแรงกล้า ได้ทรงมีพระราชสาสน์ไปขอคัมภีร์พระพุทธศาสนาจากกษัตริย์เมืองสะเทิม แต่ กษัตริย์เมืองสะเทิมไม่ยอม จึงทรงกรีธาทัพไปตีเมืองสะเทิม แล้วนำ พระไตรปิฎก ๓๐ จบ กับภิกษุชาวตะเลงผู้รู้ธรรมแตกฉานพระไตรปิฎก บรรทุก ๓๒ หลังช้าง กลับมานครพุกาม

- ในประเทศพม่ามีประวัติการสังคายนาพระไตรปิฎก ๒ ครั้ง ซึ่งทางพม่าถือว่าเป็นการสังคายนาครั้งที่ ๕ และครั้งที่ ๖ ในทางพระพุทธศาสนา
- เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๓ และสิ้นสุดใน พ.ศ. ๒๔๑๑ มีการจารึกพระไตรปิฎกหินอ่อน
- ในปี พ.ศ. ๒๔๑๕ มีการจัดสร้างพระเจดีย์จำนวน ๗๒๙ องค์ เท่าจำนวนพระไตรปิฎกหินอ่อน เพื่อบรรจุพระไตรปิฎก และได้รับการขนานนามว่า หนังสือที่ใหญ่ที่สุดในโลก

กลุ่มจารึกด้วยอักษรตะวันออก

- พระไตรปิฎกสันสกฤต ตามหลักฐานในวสุพันธุ
นิทานกล่าวว่า เกิดขึ้นประมาณพ.ศ. ๕๐๐ มี
วัตถุประสงค์เพื่อร่ายกลองคัมภีร์แก้ อธิบาย
พระไตรปิฎกที่เรียกว่า “ภาษายะ” บาลี

กลุ่มจารึกด้วยอักษรตะวันตก

- พระไตรปิฎกฉบับสยามบาลีปกรณ์ ได้คัดลอกจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับอักษรสิงหลของลังกา ฉบับอักษรไทย และ ฉบับอักษรพม่า โดยเทียบเคียงสอบทานกัน แล้วพิมพ์ด้วยอักษรโรมัน ได้ตรวจชำระและแปลจัดพิมพ์เรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๒๒ จนถึงปัจจุบัน

บทที่ ๘ พระไตรปิฎกกับศาสตร์สมัยใหม่

- การจัดอีกแบบหนึ่งแบ่งวิชาในโลกออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ
- มนุษย์ศาสตร์(**Humanities**)
- วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (**Natural science**)
- สังคมศาสตร์ (**Social science**)

มนุษยศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศาสตร์
ศิลปะ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ศาสนา ปรัชญา	ชีวภาพ กายภาพ อื่น ๆ	ประวัติศาสตร์ (เกี่ยวกับสังคม) มานุษยวิทยา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยาสังคม

การเปรียบเทียบลักษณะสำคัญของการศึกษาและวิจัยด้าน
มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์

สาขา	ข้อมูล	วิธีการ	ผลงาน
มนุษยศาสตร์	มนุษย์ พฤติกรรม ผลงานสร้างสรรค์	การตีความและ การวินิจฉัยปรากฏการณ์	ความหมาย คุณค่า
วิทยาศาสตร์	ปรากฏการณ์	การสังเกต การทดลอง	กฎเกณฑ์ ทฤษฎี
สังคมศาสตร์	พฤติกรรม	การสังเกต การวิเคราะห์	กฎเกณฑ์ ทฤษฎี

มนุษยศาสตร์

- มนุษยศาสตร์ หมายถึงวิชาว่าด้วยคุณค่าทางจิตใจและงานของคนมีศิลปะ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา

คัมภีร์มงคลสูตร จำแนกศีลปะ ออกเป็น ๒ ประเภท

- อนาคาริกศีลปะ ศีลปะของบรรพชิต
- อาการิกศีลปะ ศีลปะของคฤหัสถ์

หตุถโกสตุลํ หรือ หตุถโกศล

- เป็นไวยาพจน์ของคำว่าศิลปะ
- หตุถโกศล แปลว่า จลาคทำ

ทัศนะของพุทธทาสภิกขุ

- พุทธศาสนาในฐานะเป็นศิลปะ (**Art**) หมายถึง ศิลปะแห่งการครองชีวิตคือเป็นการกระทำที่ แບบคายสุขุม ในการที่จะมีชีวิตอยู่เป็นมนุษย์

ทักษะของพระธรรมปิฎก

- ศิลปะศาสตร์ คือวิชาการที่ต้องใช้ความสามารถทางสติปัญญาเป็นเครื่องพัฒนาสติปัญญาและยกระดับจิตให้เข้าถึงอิสรภาพเป็นเสรีชน ฯลฯ

ศีลปะของบรรพชิตและคฤหัสถ์

- เข้าลักษณะช่างทำ ช่างพูด ช่างคิด หรือ ทำเป็น พูดเป็น คิดเป็น
- สำเร็จประโยชน์ ๓ ประการ คือ
 - ๑) อัตถะ เป็นประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นด้วย
 - ๒) हितะ เกื้อกูลแก่ตนและผู้อื่นด้วย
 - ๓) สุขะ อำนวยความสุขแก่ตนและผู้อื่นด้วย

ปฏิบัติได้ ครบ ๓ ประการ ชื่อว่าเป็นมงคลชีวิตแก่ผู้นั้น

ย้อนเวลาหา

เลโอนาร์โด ดา วินชี

(Leonardo Da Vinci)

ภาคนักประดิษฐ์และนักวิทยาศาสตร์

บทนำ... 1. ชีวิตและผลงาน... 2. การประดิษฐ์... 3. การเขียน... 4. การคิดค้น... 5. การสร้างสรรค์... 6. การพัฒนา... 7. การเรียนรู้... 8. การเติบโต... 9. การสร้างสรรค์... 10. การพัฒนา... 11. การเรียนรู้... 12. การเติบโต... 13. การสร้างสรรค์... 14. การพัฒนา... 15. การเรียนรู้... 16. การเติบโต... 17. การสร้างสรรค์... 18. การพัฒนา... 19. การเรียนรู้... 20. การเติบโต... 21. การสร้างสรรค์... 22. การพัฒนา... 23. การเรียนรู้... 24. การเติบโต... 25. การสร้างสรรค์... 26. การพัฒนา... 27. การเรียนรู้... 28. การเติบโต... 29. การสร้างสรรค์... 30. การพัฒนา... 31. การเรียนรู้... 32. การเติบโต... 33. การสร้างสรรค์... 34. การพัฒนา... 35. การเรียนรู้... 36. การเติบโต... 37. การสร้างสรรค์... 38. การพัฒนา... 39. การเรียนรู้... 40. การเติบโต... 41. การสร้างสรรค์... 42. การพัฒนา... 43. การเรียนรู้... 44. การเติบโต... 45. การสร้างสรรค์... 46. การพัฒนา... 47. การเรียนรู้... 48. การเติบโต... 49. การสร้างสรรค์... 50. การพัฒนา... 51. การเรียนรู้... 52. การเติบโต... 53. การสร้างสรรค์... 54. การพัฒนา... 55. การเรียนรู้... 56. การเติบโต... 57. การสร้างสรรค์... 58. การพัฒนา... 59. การเรียนรู้... 60. การเติบโต... 61. การสร้างสรรค์... 62. การพัฒนา... 63. การเรียนรู้... 64. การเติบโต... 65. การสร้างสรรค์... 66. การพัฒนา... 67. การเรียนรู้... 68. การเติบโต... 69. การสร้างสรรค์... 70. การพัฒนา... 71. การเรียนรู้... 72. การเติบโต... 73. การสร้างสรรค์... 74. การพัฒนา... 75. การเรียนรู้... 76. การเติบโต... 77. การสร้างสรรค์... 78. การพัฒนา... 79. การเรียนรู้... 80. การเติบโต... 81. การสร้างสรรค์... 82. การพัฒนา... 83. การเรียนรู้... 84. การเติบโต... 85. การสร้างสรรค์... 86. การพัฒนา... 87. การเรียนรู้... 88. การเติบโต... 89. การสร้างสรรค์... 90. การพัฒนา... 91. การเรียนรู้... 92. การเติบโต... 93. การสร้างสรรค์... 94. การพัฒนา... 95. การเรียนรู้... 96. การเติบโต... 97. การสร้างสรรค์... 98. การพัฒนา... 99. การเรียนรู้... 100. การเติบโต...

พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์

- ความเชื่อตามหลักวิทยาศาสตร์ การจะเชื่อสิ่งใด ต้องพิสูจน์ให้เห็นจริงเสียก่อน เอาปัญญาและเหตุผลเป็นตัวตัดสินความจริง
- หลักพระพุทธศาสนาถือว่า ความจริงจะต้องพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติ ดุจหลักกาลามสูตร ที่ไหนมีศรัทธา ที่นั่นต้องใช้ปัญญา

การเชื่ออย่างมีปัญญาด้วย...หลักกาลามสูตร 10

หลักกาลามสูตร

- ๑) มา अनुสฺสวเนน อย่าเพิ่งเชื่อโดยฟังตามกันมา
- ๒) มา ปรมุปราย อย่าเพิ่งเชื่อโดยถือว่าเป็นของเก่าเล่าสืบ ๆ กันมา
- ๓) มา อิติกิราย อย่าเพิ่งเชื่อเพราะข่าวเล่าลือ
- ๔) มา ปิฎกสมุปทาเนน อย่าเพิ่งเชื่อโดยอ้างคัมภีร์หรือตำรา
- ๕) มา ตกฺกเหตุ อย่าเพิ่งเชื่อโดยคิดเดาเอาเอง

๖) มา นยเหตุ อย่าเพิ่งเชื่อโดยคิดคาดคะเนอนุมานเอา

๗) มา อากาโรปริวิตกุกเณ อย่าเพิ่งเชื่อโดยตรึกเอาตามอาการที่
ปรากฏ

๘) มา ทิฏฐินิซุฌมานกุขนุตติยา อย่าเพิ่งเชื่อเพราะเห็นว่าตรงกับ
ความเห็นของตน

๙) มา ภพฺพรูปตา อย่าเพิ่งเชื่อว่าผู้พูดน่าเชื่อถือได้

๑๐) มา สมโณ โน ครุติ อย่าเพิ่งเชื่อว่าผู้พูดนั้นเป็นครูของเรา

- สรุปแล้วว่า พระพุทธเจ้าตรัสว่า จะใช้อะไร ก็อย่าเพิ่งเชื่อง่าย ๆ ต้องใช้หลักกาลามสูตรทั้ง 10 ประการนี้ ตามหลักที่ว่า

“ที่ไหนมีศรัทธา ที่นั่นต้องมีปัญญา”

- ข้อความประเภทนี้ตรงกับกฎทางวิทยาศาสตร์ เพราะนักวิทยาศาสตร์จะไม่เชื่อถ้ายังไม่ได้ทดสอบหรือพิจารณาเหตุผลให้ปรากฏก่อน

ความอุ่นใจ 4 ประการคือ

- ๑) ถ้าหากว่าชาติหน้ามีจริง บาปบุญที่ทำไว้มีจริง ก็เมื่อเราทำแต่ดี ไม่ทำชั่ว เราจะชื่นใจว่าเราจะไป เกิดในสุคติโลกสวรรค์แน่นอน นี่เป็นความอุ่นใจข้อที่หนึ่ง
- ๒) ถ้าหากว่าชาติหน้าไม่มีจริงบาปบุญที่คนทำไว้ไม่มีจริงก็เมื่อเราไม่ทำชั่ว ทำแต่ดีชาตินี้เราก็สุข แม้ชาติหน้าจะไม่มีก็ตามนี้เป็นความอุ่นใจข้อที่สอง

๓) ถ้าหากว่าบาปที่คนทำไว้ เชื่อว่าเป็นอันทำ คือได้รับผลของบาป ก็เมื่อเราไม่ทำบาปแล้ว เราจะได้ รับผลของบาปที่ไหน นี่เป็นความอุ່นใจข้อที่สาม

๔) ถ้าหากว่าบาปที่คนทำแล้วไม่ได้เป็นบาปอันใดเลย หรือไม่เป็นอันทำ ก็เมื่อเราไม่ได้ทำบาป เราก็ พิจารณาตนว่าบริสุทธิ์ทั้งสองส่วน คือ ส่วนที่เราไม่ได้ทำชั่ว และในส่วนที่เราทำดี เราก็มีความสุขในปัจจุบัน

- ถ้าเราทำดีโดยการมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา แล้ว เราจะมี ความพอใจถึง4 อย่าง ซึ่งคนทำชั่วนั้น จะไม่มี ความพอใจดังกล่าวเลย

จุดประสงค์ของวิทยาศาสตร์กับพุทธศาสตร์

วิทยาศาสตร์	พุทธศาสตร์
- ต้องการรู้จักกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ - แก้ไขปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น - พยายามเอาชนะกฎเกณฑ์ธรรมชาติ	- เข้าใจกฎเกณฑ์ธรรมชาติในนิยาม ๕ คือ - อุตุ พิช จิต กรรม ธรรมชาติ - ต้องการให้รู้กฎเกณฑ์ความจริงของชีวิตมนุษย์

กระบวนการของวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์

กระบวนการของวิทยาศาสตร์	กระบวนการของพุทธศาสตร์
๑) ตั้งข้อปัญหา ๒) ตั้งคำถามเพื่อตอบข้อทดสอบ ๓) รวบรวมข้อมูล ๔) วิเคราะห์ข้อมูล ๕) เกิดทฤษฎี ๖) นำไปประยุกต์ใช้ตอบข้อสงสัย	๑) ปัญหา หรือ ทุกข์ / ปราภฏการณทาง ธรรมชาติ ๒) ค้นหาคำตอบจากการปฏิบัติ ๓) ไตร่ตรองผลที่ที่เกิดขึ้น ๔) ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ๕) นำมาเผยแพร่

เฉลยแบบฝึกหัด

วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

- ๑) ความเชื่อตามหลักวิทยาศาสตร์การจะเชื่อสิ่งใดต้องพิสูจน์ให้เห็นจริง เอาปัญญาและเหตุผลเป็นตัวตัดสินความจริง
- ๒)หลักพระพุทธศาสนาถือว่า ความจริงจะต้องพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติ
- ๓) โลกที่พ้นจากสสารวัตถุวิทยาศาสตร์ยังไม่ยอมรับเพราะ..เชื่อว่า
ประสาทสัมผัสเป็นเครื่องมือสุดท้ายที่จะต้องตัดสินความจริง

๔) พระพุทธศาสนาเชื่อว่า สัจธรรมชั้นสูง คือ...มรรค ผล นิพพาน ไม่อาจจะรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส รู้ได้ด้วยปัญญินทรีย์

- ๕) ชาวกรีกเรียกชื่อว่าตนเองสามารถเข้าถึงความจริงของโลกได้ด้วย เหตุผล....ไม่ใช่..ด้วยประสาทสัมผัส ด้วยพื้นฐานความเชื่อดังกล่าวทำให้ชาวกรีกเป็นนัก..คณิตศาสตร์...และ... ได้สร้างรากฐานที่สำคัญมากมายแก่วงการคณิตศาสตร์ในปัจจุบัน

- ๖)) ครั้งหนึ่งกาลิเลโอ ทดลองทิ้งวัตถุที่มีน้ำหนักต่างกันลงจากหอ
เอนเมืองปิซา กาลิเลโอทำขึ้นเพื่อพิสูจน์ว่า...แนวความคิดของ
อริสโตเติล ที่ว่าของหนักย่อมตกลงสู่พื้นเร็วกว่าของเบาผิด
- ๗) บางครั้งการสังเกตปรากฏการณ์ในธรรมชาติอาจผิดพลาด
เพราะสภาพการณ์ไม่เอื้ออำนวย นักวิทยาศาสตร์ก็เริ่มใช้วิธี...
สร้างสถานการณ์จำลองขึ้น
- ๘) ปัจจุบันวงการวิทยาศาสตร์กำลังทำงาน ๒ ด้านควบคู่กัน คือ
นักวิทยาศาสตร์กลุ่มหนึ่ง...กำลังทำหน้าที่ค้นหาและรายงาน
ข้อเท็จจริงในธรรมชาติ..... ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง...กำลังค้นหา
คำอธิบายว่า ทำไมปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในธรรมชาติจึงเป็น
เช่นนั้น

๙) ความเชื่อและจุดหมายของพุทธศาสตร์และวิทยาศาสตร์
มีบทบาทในการนำไปสู่ความสำเร็จ ๓ ประการ คือ

๑..ศรัทธาเป็นตัวก่อให้เกิดความสนใจ เริ่มศึกษาค้นคว้า

๒..ศรัทธาทำให้มีพลังเกิดความพยายามทุ่มเทอุทิศเพื่อ
หาความจริง

๓..ศรัทธาทำให้เกิดมีทิศทางหรือประเด็นที่แน่วแน่ชัดเจน
ในการสืบค้น

- ๑๐) พระพุทธศาสนาถือว่าจิตเป็น..นามธรรม. ส่วน
วิทยาศาสตร์ถือว่าจิตเป็น..รูปธรรม ในวิชา...ฟิสิกส์ มีสิ่งที่
มีตัวตน สามารถถูกต้องสัมผัสได้เรียกว่า..สสาร กับสิ่งที่ไม่
มีตัวตน แต่สามารถทำงานได้เรียกว่าพลังงาน
- ๑๑) แนวทางที่นักศึกษพระพุทธศาสนาพึงปฏิบัติเพื่อให้เกิด
ปัญญา ๓ แนวทาง คือ
 - ๑...ปริยัติ การศึกษา วิจัย ค้นคว้า
 - ๒...ปฏิบัติ การปฏิบัติอย่างจริงจัง ลงมือทำ และ
 - ๓...ปฏิเวธ...การหลุดพ้นจากกิเลสด้วยการเข้าถึงธรรม

๑๒) วิชาจรณสมฺปนฺโน ถึงพร้อมด้วย...ถึงพร้อมด้วยความรู้
และความประพฤติ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณระลึก...ชาติ
ก่อนได้

๑๓) กฎแห่งกรรม ทางวิทยาศาสตร์ มีกฎนี้เหมือนกัน คือ
กฎของเซอร์ไอแซ็ค นิวตัน ได้ค้นพบทฤษฎี...สะท้อน
กลับมา ทดสอบโดย...เอาลูกบอลขว้างไปกระทบกับฝา
ผนังก็จะเกิดการสะท้อนย้อนกลับมาในทิศทางเดิม

๑๔) ไอน์สไตน์ เคยกล่าวเอาไว้ว่า วิทยาศาสตร์ที่ปราศจาก...
ศาสนาเปรียบได้กับคนแขนขาพิการ ส่วนศาสนาที่
ปราศจากวิทยาศาสตร์เปรียบได้กับคนตาบอด

๑๕) วรรณสงสาร ทางหลักวิทยาศาสตร์มีหลักที่น่าสนใจ
ใกล้เคียงกันคือ หลัก...ปฏิริยาลูกโซ่

อกาลิโก หมายถึง..ทันสมัยทุกกาลเวลา ให้ผลไม่จำกัด
กาล

ความสุขของประชากรในประเทศไทย

- ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน เอแบคเผย10จังหวัดประชาชนอยู่เป็นสุข สู้พรรณบุรีแชมป์อันดับ 1 ภูเก็ตสุขน้อยที่สด นราธิวาส ผวาอาชญากรรมมากที่สุด

- ดร.นพดล กรรณิกา ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เปิดเผยผลวิจัยเรื่อง จัดอันดับความรู้สึกรักของประชาชนต่อจังหวัด “อยู่แล้วเป็นสุข” กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนผู้ที่พักอาศัยอยู่ใน 77 จังหวัดของประเทศไทย จำนวน 42,538 ตัวอย่างช่วงระหว่างก.พ.-มี.ค. 2554

- 10 จังหวัดที่ประชาชนรู้สึกว่ายู่แล้วเป็นสุขมากที่สุด
ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี คะแนนเฉลี่ย 7.83 คะแนน
อันดับสอง จ.อุตรดิตถ์ 7.66 คะแนน อันดับที่สาม จ.พังงา
7.56คะแนน อันดับที่4 จ.สุโขทัย 7.50 คะแนน อันดับที่5
จ.เพชรบูรณ์ 7.44 คะแนน จ.สตูล จ.บุรีรัมย์ จ.พิษณุโลก
จ.สระแก้ว และจ.พะเยา ตามลำดับ

- นอกจากนี้ 5 จังหวัดสุดท้ายที่ประชาชนรู้สึกอยู่แล้วเป็นสุข ได้แก่ อันดับ73 จ.สมุทรสงคราม 6.45 คะแนน อันดับ 74 จ.กระบี่ 6.41 คะแนน อันดับ75 ได้แก่ จังหวัดสระบุรี 6.40 คะแนน อันดับ76จ.สงขลา 6.32 คะแนน อันดับ77 จ.ภูเก็ต 5.64 คะแนน

- ผอ.ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน กล่าวว่า หลายจังหวัดของประเทศไทยที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง มีคนรวยพักอาศัยอยู่จำนวนมาก แต่ประชาชนธรรมดาทั่วไปโดยรวมกลับมีความรู้สึกเป็นสุขน้อยกว่า จังหวัดอื่นๆ ของประเทศ จึงเป็นข้อมูลที่นักพัฒนา และผู้บริหารประเทศ น่าจะนำไปประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อหาแนวทางเพิ่มดัชนีความสุขของประชาชนระดับพื้นที่ในจังหวัดต่างๆ ของประเทศ

งานกลุ่ม วิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

- ประโยชน์ของวิทยาศาสตร์ ข้อเสียของวิทยาศาสตร์
- ประโยชน์ของพุทธศาสตร์ ข้อเสียของพุทธศาสตร์
- ท่านมีความเห็นเช่นไร กับข้อความว่า “เพื่อความอยู่รอด”

ข้อเสียของวิทยาศาสตร์

- ๑) ประชากรตกรงานมากขึ้น
- ๒) ชุมชนห่างเหินกันมากขึ้น
- ๓) ความเป็นหนี้สินเพิ่มมากขึ้น
- ๔) คุณค่าความเป็นมนุษย์น้อยลง
- ๕) ทรัพยากรถูกทำลาย
- ๖) คนโง่มากขึ้น